

Stel je eens voor dat...

Stel je eens voor dat...

Stel je eens voor dat...

Geen probleem in de marge

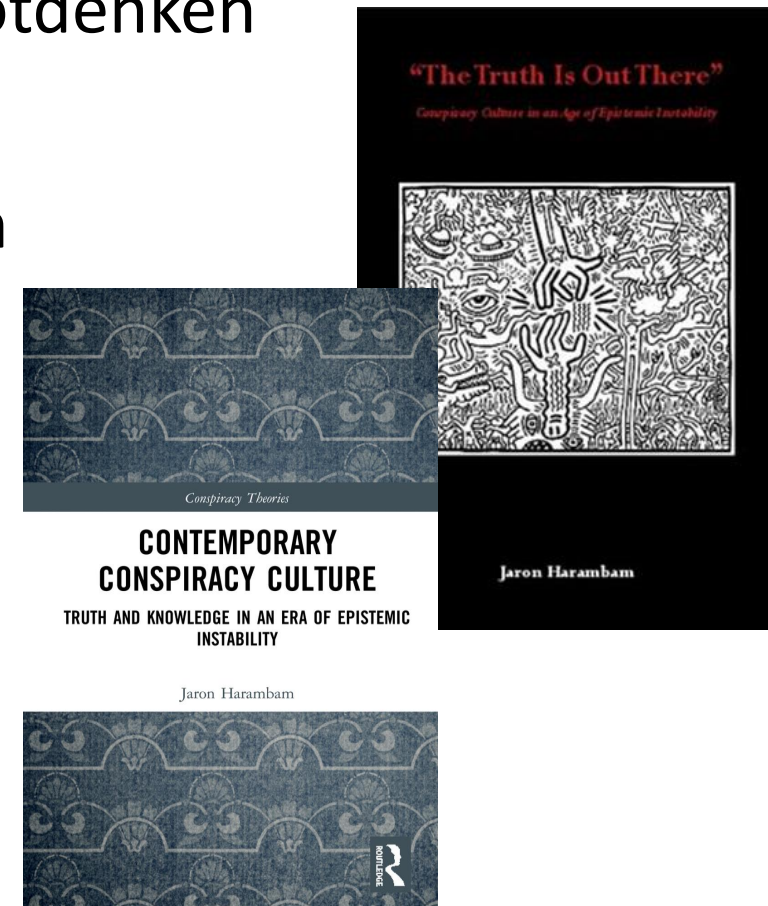
Mijn achtergrond

PhD Sociologie (2017) Etnografisch onderzoek complotdenken

Verschillende universitaire posities rondom post-truth

Publieksboek (2021)
Visueel verhalenboek

Mijn achtergrond

INTERVIEW JARON HARAMBAM

Socioloog Harambam: 'We zetten complotdenkers te gauw weg als gekkies'

Net binnen Algemeen Economie Sport Tech Media en Cultuur Achterklap

Woensdag 30 november 2022 | Het laatste nieuws het eerst op NU.nl

Trouw

DUURZAAMHEID&ECONOMIE RELIGIE&FILOSOFIE OPINIE CI

Interview

Feiten werken niet bij complotdenkers

Werken met professionals zoals jullie!

ONDERWERPEN

NIEUWS

AGENDA

PRODUCTEN

Waar bent

Home / Artikelen / Drie vragen aan... socioloog Jaron Harambam

Drie vragen aan... socioloog Jaron Harambam

 Onderdeel van VNG Magazine nummer 18 (2021)

Platform JEP > Uit de praktijk >

Complotdenkende jongeren: hoe daarmee om te gaan als jeugdprofessional

anne frank stichting

NL

 Tips voor docenten

Omgaan met complotdenken in de klas

Praktische tips voor docenten: wat moet ik doen als...

Wat zijn jullie ervaringen?

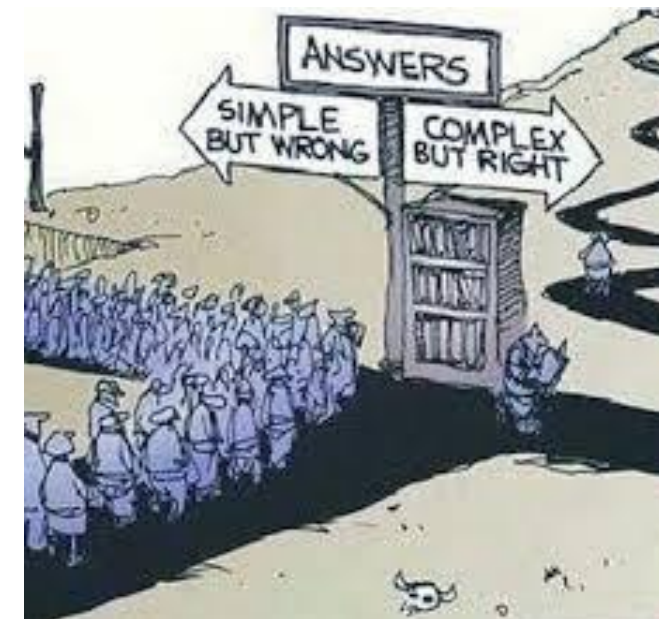
hoe uit post-truth en complotdenken in jouw praktijk?

wat heb je toen gedaan?

Veel wantrouwen en weerstand

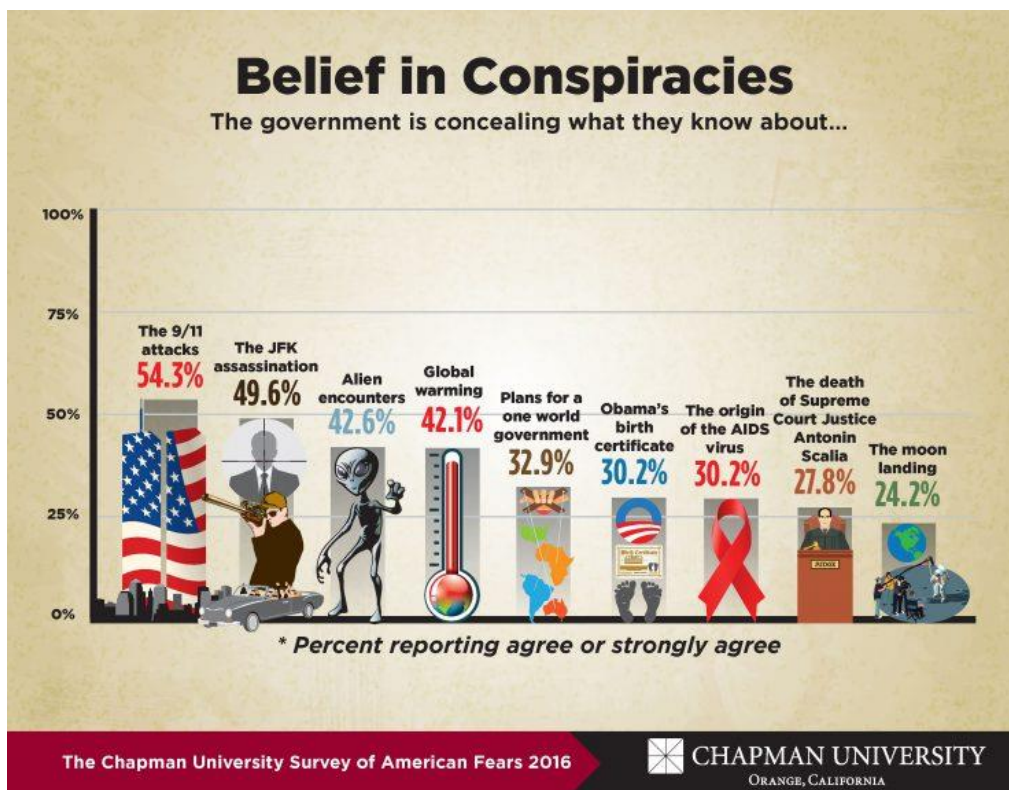
Waarheid als maatschappelijk probleem

Wantrouwen op verschillende gebieden

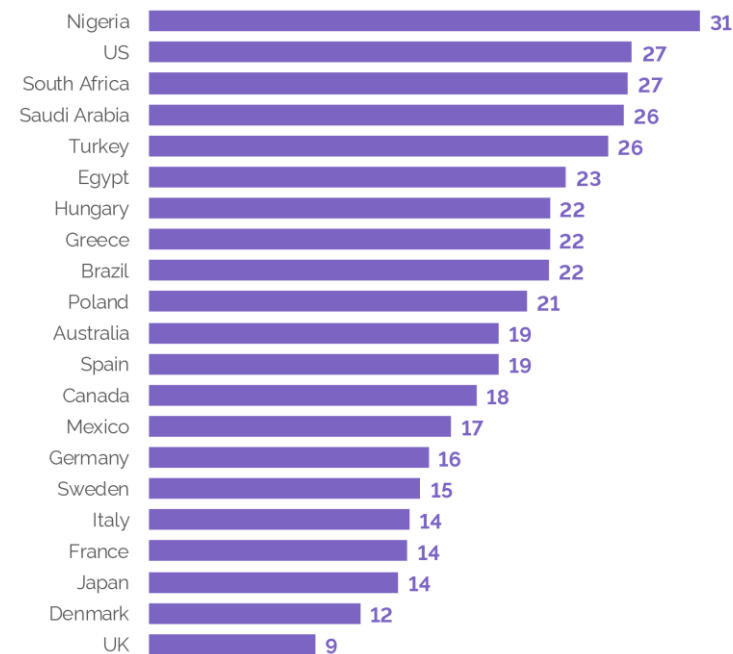

Complottheorieën zijn populair

Which nations are the most likely to believe that global warming and climate change is a hoax?

Would you say the following statement is true or false? (Answers for "The idea of man-made global warming is a hoax that was invented to deceive people" shown % of adults in each country who answered either "definitely true" or "probably true")

Een maatschappelijk probleem?

Pizzagate: hoe een wilde complottheorie gevaarlijk werd

▲ De brandweer en politie zijn present bij een zendmast na een brand. Er is enkel wetenschappelijk bewijs voor een link tussen 5g en corona, toch zijn er complotdenkers die dat vermoeden. © Fotopersburo Bert Jansen / Sem van Rijssel

Complotdenkers slaan toe: 'Er is een link tussen 5G en corona'

Een groeiend aantal mensen gelooft dat er een link is tussen het snelle [5G-internet](#) en corona. Ook al is daar geen enkel bewijs voor. Deze week zijn al zeven [zendmasten in brand gestoken](#). Waar komt dit vandaan, en waarom geloven deze mensen dit?

Plus Lijstje

De 5 meest krankzinnige complottheorieën over corona

Wat is een complottheorie eigenlijk?

Verklaringen van sociale verschijnselen

Inhoudelijke definitie:

snode plannen van een groepje slechte mensen achter de schermen

Wat is een complottheorie eigenlijk?

Verklaringen van sociale verschijnselen

Inhoudelijke definitie:

snode plannen van een groepje slechte mensen achter de schermen

Relationele definitie:

wat door media, politiek, wetenschap als “complottheorie” bestempeld is

Wat is een complottheorie eigenlijk?

verbeelding van macht *en* product van macht

Pathologisering complotdenken

Complottheorieën als...

Onwaar
Irrationeel
Gevaarlijk

Complotdenkers als...

Paranoïde
Dogmatisch
Militant

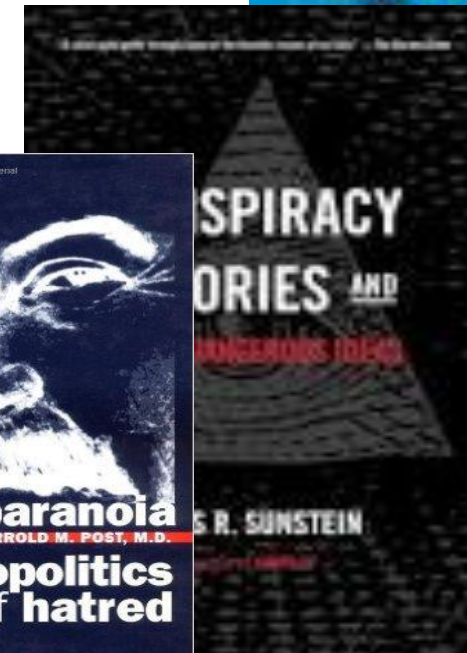
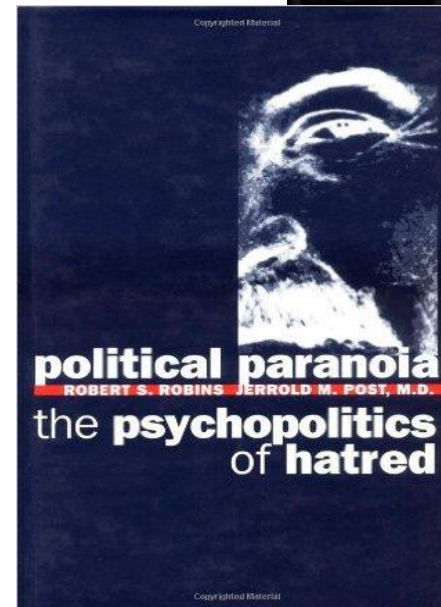
Wat zegt de wetenschap ?

Complottheorieën worden gezien als...

“Slechte Wetenschap”

“Paranoïde Politiek”

“Maatschappelijk gevaar”

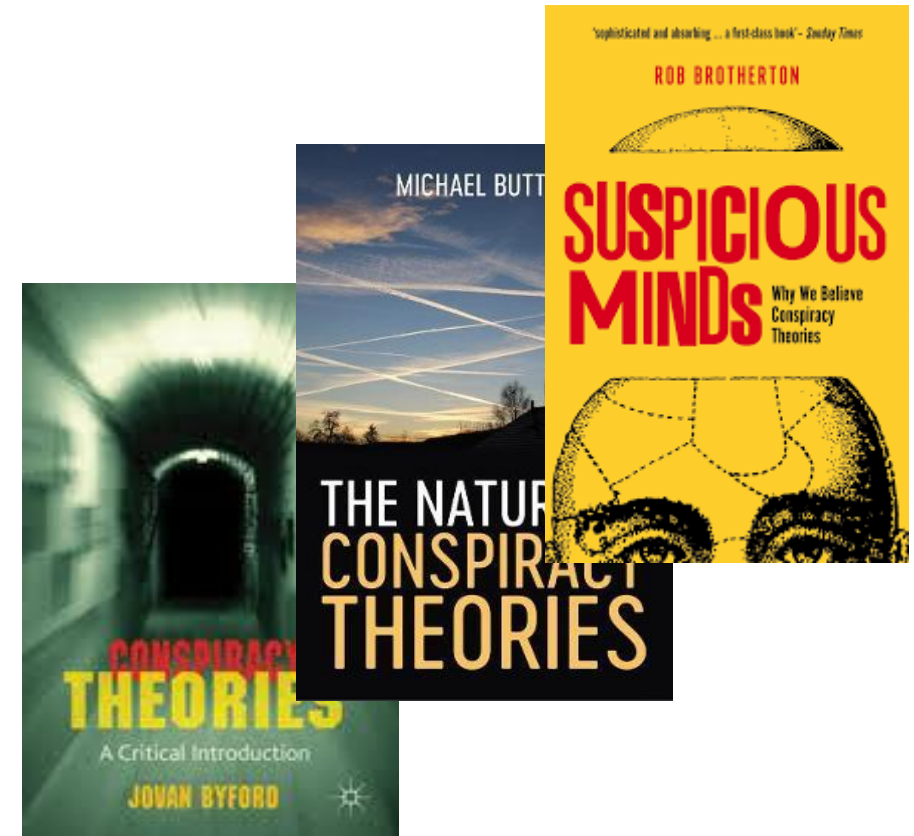
Wat zegt de wetenschap?

Betekenisgeving in onzekere tijden

Complexiteitsreductie: orde en structuur

Geeft gevoel van controle terug

Biedt soelaas in moeilijke tijden

Wat is hier mis mee?

Mag best zo zijn, maar....

Pathologiseert complotdenken

Heeft geen oog voor verschillen tussen CT

Heeft geen oog voor inhoud specifieke CT

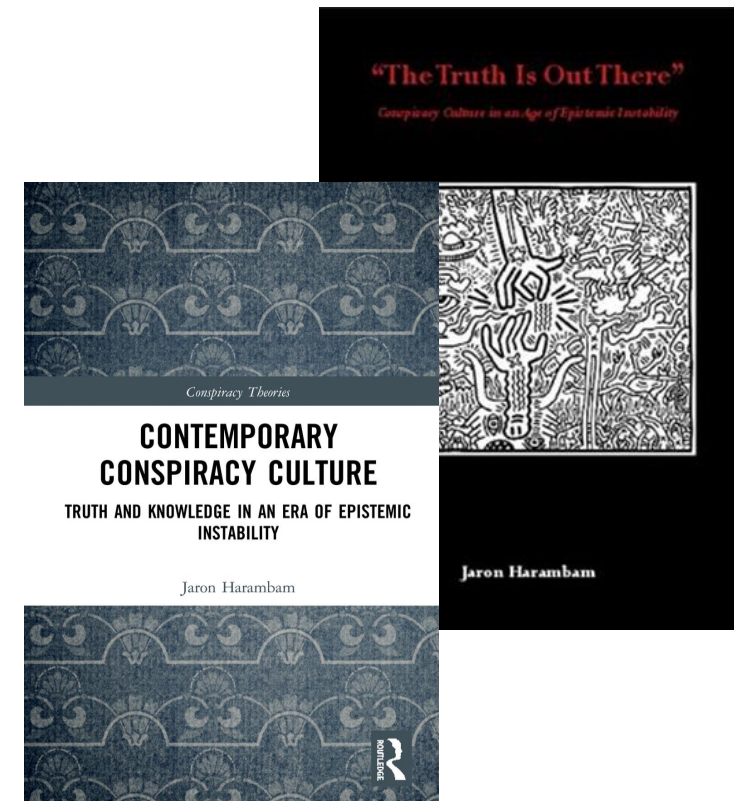

Daarom...

Sociologisch onderzoek:

Agnostische en moreel-neutrale houding

- Nadruk op **betekenis** ipv waarheid
- Nadruk op **diversiteit** ipv uniformiteit
- Nadruk op **context** ipv uitzondering

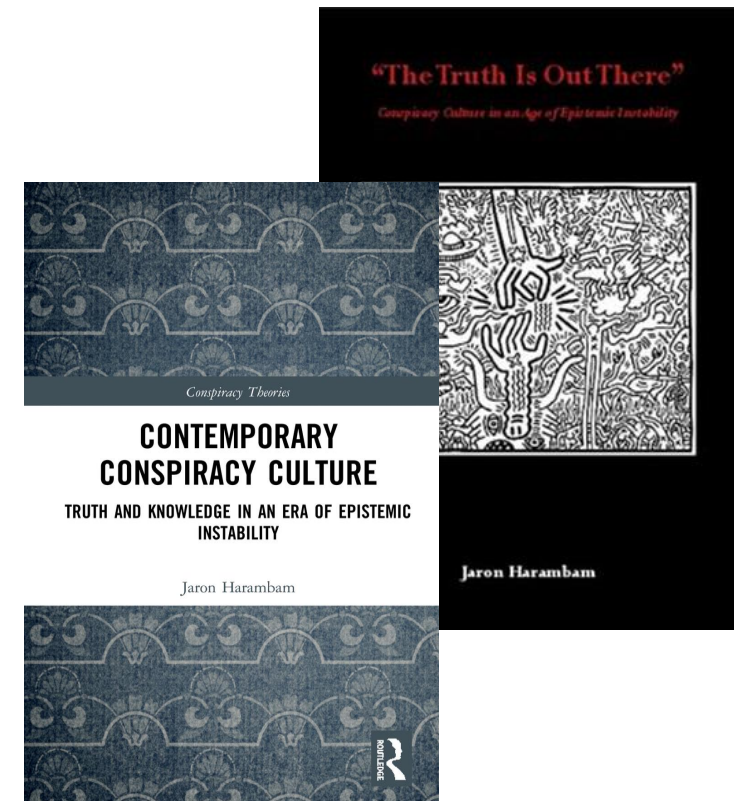

Mijn onderzoek

Onderzoeksvragen:

Hoe ziet de complotdenkerscultuur er uit?
(ideeën, mensen, biografieën, praktijken)

Hoe verhoudt deze subcultuur zich tot de
mainstream? *(conflicten en affiniteiten)*

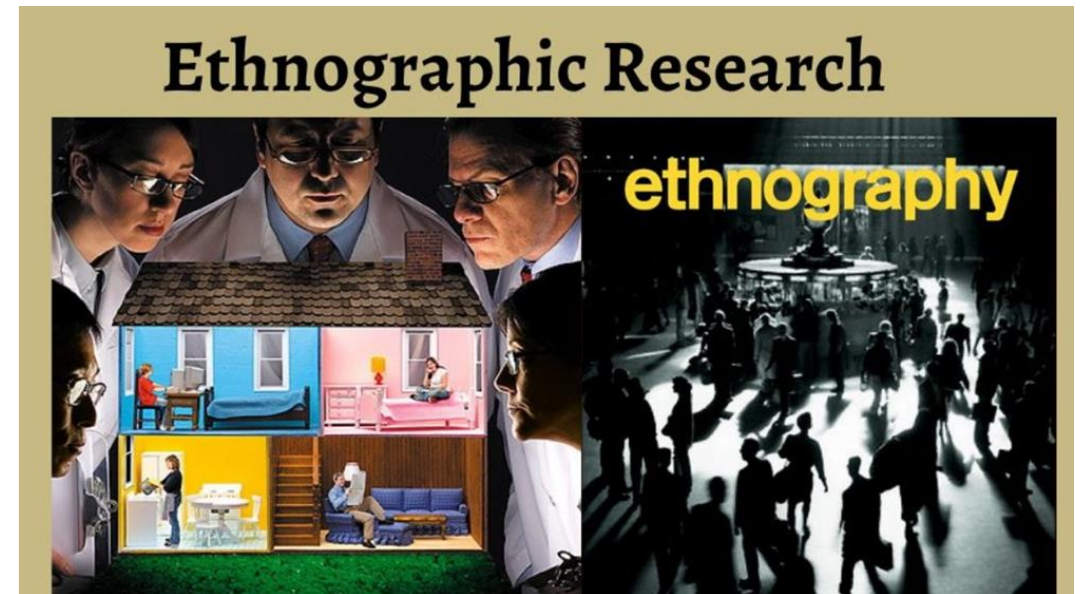
Wat heb ik gedaan?

Klassieke etnografische methoden

Participerende observatie

Diepte interviews

Inhoudsanalyses

Betekenis

Wat drijft deze mensen?

- Maatschappelijke kritiek
- Gevoelens van onrecht
- Wantrouwen naar elites
- Niet gehoord worden
- Woede kanaliseren
- Spiritualiteit
- Hang naar t bovennatuurlijke
- Wens tot wereldverbetering
- Onderdeel sociale groep

Diversiteit

Er zijn grote verschillen:

tussen de theorieën (qua inhoud en plausibiliteit)

in mate van geloof (open tot dogmatisch)

in identiteit / subculturen

(activisten / terugtrekkers/ bruggenbouwers)

Context

Veranderende
autoriteitsrelaties

Groeiende ongelijkheid /
machtsconcentratie

Complex medialandschap /
manipulatie / algoritmes

Centrale Elementen

Omstreden kennis en instituties

De waarheid is op losse schroeven komen te staan

En onderdeel van maatschappelijk-politieke strijd

Dominante oplossing

De Waarheid in ere herstellen

Feiten van fictie onderscheiden: fact-checking

Verbannen van onwaarheden: content moderatie

Beroep op autoriteit experts:

luister naar de wetenschap!

Wat zijn jullie ervaringen?

Werkt de huidige aanpak tegen post-truth?

Wat zouden we beter kunnen doen?

Werkt dat wel?

Belangrijk overduidelijke leugens te ontmaskeren

Consequenties:

- Omzeilen regels
- Alternatieve platformen

Wie beslist over waarheid?

En worden zij wel geloofd en vertrouwd?

"Anything that goes against W.H.O will be removed from YouTube"

YouTube CEO Susan Wojcicki

Waarom feiten je gedachten niet veranderen

Kennisacceptatie is niet enkel cognitief en rationeel,
maar hangt samen met je wereldbeeld, of politieke overtuigingen

Confirmatie Bias:

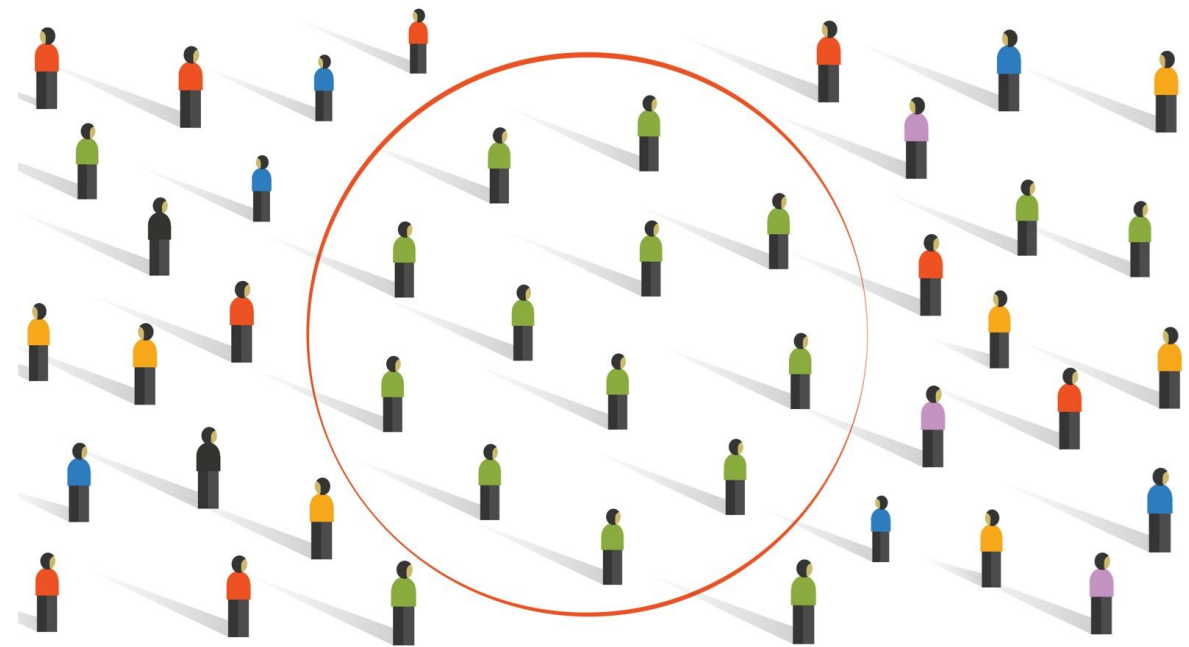
men gelooft eerder informatie die hun eigen wereldbeeld ondersteunt, en
verwerpt tegensprekende informatie

Waarom feiten je gedachten niet veranderen

Maar ook is kennisacceptatie sociaal en cultureel ingebed

het gaat ook (groeps)identificatie: “bij welke gemeenschap hoor jij”

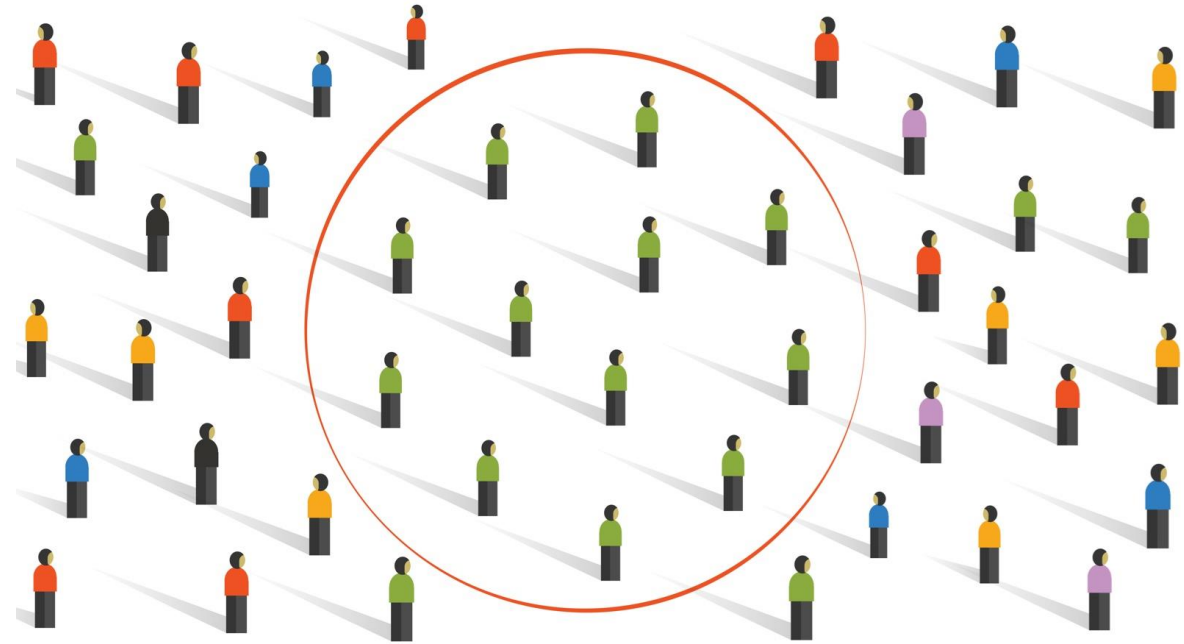
en het is impliciet een politiek statement maken

Waarom feiten je gedachten niet veranderen

Groepsloyaliteit staat dus op het spel bij kennisverandering

Kennisverandering werkt beter als men kan sympathiseren met verkondigers van kennis, en hun taal en culturele codes begrijpt

Wat werkt dan wel?

Alles draait om vertrouwen en veiligheid creëren
zodat mensen willen en kunnen veranderen van gedachten

- Persoon: verklein de sociale afstand, humaniseer
- Boodschap: richt je vooral op jouw informatie
- Doel: wees wijs en geen missionaris, geen gelijk halen
- Vorm: niet enkel gesprek, maar tekst voor thuis

Zoek het gesprek op!

Wees nieuwsgierig: het gevoel gezien en gehoord te worden is cruciaal

Ga niet stellig tegenspreken of enkel de juiste informatie verkondigen

Stel goede open vragen!

Waar heb je dat gehoord? Waarom denk je dat dat waar is?

Probeer te achterhalen wat de diepere betekenis is:

wat staat er op t spel voor deze mensen?

wat willen ze hiermee eigenlijk zeggen?

Alternatieven: burgerplatforms

Geïnspireerd door onderzoek en experimenten in de Science & Technology Studies

Burgerplatforms: Inzicht en Inspraak

Verschillende perspectieven, achtergronden en manieren van weten bij elkaar

Tijdschrift Sociologie

Articles ▾ For Authors Editorial Board About Issues Sponsors search

Essays

Vol. 13, Issue 1, 2017 · January 31, 2017 CEST

De/politisering van de Waarheid: complottheorieën, alternatieve feiten en nepnieuws in het tijdperk van de postwaarheid

Jaron Harambam

waarheid politisering conspiracies conspiracy alternative facts
fake news nepnieuws alternatieve feiten complottheorieën

 CCBY-NC-ND-4.0 • <https://doi.org/10.5117/soc2017.1.HARA>

Burgerplatforms: tegen polarisatie

Convention Citoyenne pour le Climat

Ierland: homohuwelijk en abortus

en Taiwan: digitaal!

Burgerplatforms: Ook in Nederland!

Intensief en interactief contact: de ander leren kennen!

Hierdoor meer draagvlak, en onderling vertrouwen,
maar ook breder geïnformeerd: rijkere kennis

BUREAU
BURGER
BERAAD

Dank voor jullie aandacht

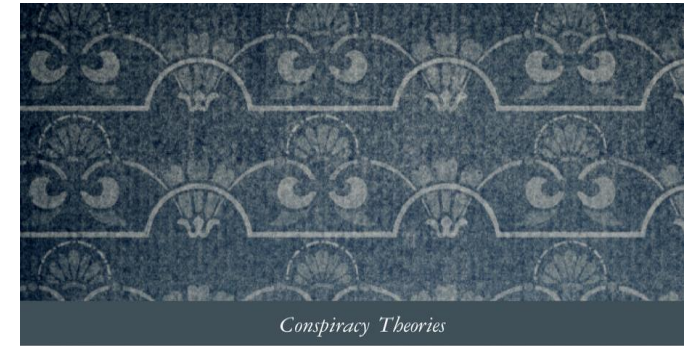
Jaron Harambam

*Assistant Professor of Media,
Truth Politics & Digitalization*

j.harambam@uva.nl

UNIVERSITY
OF AMSTERDAM

CONTEMPORARY CONSPIRACY CULTURE

TRUTH AND KNOWLEDGE IN AN ERA OF EPISTEMIC
INSTABILITY

Jaron Harambam

